

Československá meteorologická společnost
při ČSAV

Slovenská meteorologická spoločnosť
pri SAV

Informační věstník
pro členy Společnosti

Za obsah odpovídá :

RNDr. Václav Jírovský, vědecký tajemník ČSMS

Praha, duben 1978

Obsah :

1. Zpráva o činnosti ČSMS za rok 1977
2. Zpráva o činnosti SMS za rok 1977
3. Plán činnosti ČSMS na rok 1978
4. Plán činnosti SMS na rok 1978
5. Seminář ČSMS v Chlumu u Třeboně
6. Informace o materiálech ze zpracování 200 leté řady pozorování na Klementinu
7. Informace o zahraničních odborných meteorologických časopisech, docházejících na pracoviště v Praze
8. Zprávy sekretariátu

1. Zpráva o činnosti Československé meteorologické společnosti při ČSAV za rok 1977

1. Zpráva o činnosti ústředí

- 1.1. Hlavní výbor uspořádal v roce 1977 celkem 4 schůze, kde byli členové informováni o jednání a požadavcích nadřazených složek ČSAV a kde byly projednány a schváleny organizační záležitosti ČSMS.
- 1.2. Byly učiněny kroky k navázání spolupráce s Meteorologickou společností NDR. Byla prohloubena spolupráce se Slovenskou meteorologickou společností při SAV a s Astronomickou společností při ČSAV.
- 1.3. Československá meteorologická společnost při ČSAV spolupracovala s Hydrometeorologickým ústavem ČSR na vydání Sborníku přednášek semináře, uspořádaného k 200. výročí Klementina. Sborník byl vydán v druhé polovině roku.
- 1.4. Po projednání s příslušnými orgány byl akademik F.F. Davitaja přijat za čestného člena Československé meteorologické společnosti a byl mu zaslán osobní dopis a diplom ČSMS cestou zahraničního odboru presidia ČSAV.

Akademik Davitaja se zúčastnil osvobozovacích bojů o ČSSR v r. 1945 a jako meteorolog se zasloužil o záchranu meteorologických archivů, meteorologické observatoře v Hurbanově a o zajištění nepřetržitého pozorování na observatoři.

2. Zpráva o činnosti poboček

- 2.1. Pražská pobočka ČSMS uspořádala 13 přednášek v jarním a podzimním cyklu seminářů. Přednášky byly cílevědomě tematicky zaměřovány zvláště na otázky agrometeorologie a na výzkum antropogenních vlivů na atmosférickou složku životního prostředí jako na úkoly zdůrazněné XV. sjezdem KSČ.

Dále pražská pobočka organizovala třídní seminář na téma " Obecná a aplikovaná klimatologie " . Seminář se uskutečnil ve dnech 6. - 8. září 1977

v Chlumu u Třeboně a byl uspořádán k uctění 100. výročí narození prof. Dr. Stanislav Hanzlíka. Průběh semináře lze charakterizovat jako úspěšný po všech stránkách.

Panel ve Františkánské zahradě v Praze je udržován a byly učiněny kroky k přemístění panelu na frekventovanější místo, jakým bude nově budovaný podchod Na Můstku.

2.2. Brněnská pobočka ČSMS uspořádala 6 přednášek a ve spolupráci s Československou bioklimatologickou společností při ČSAV celodenní seminář na téma "Meteorologie a zemědělství na jižní Moravě", který se uskutečnil 8. června .

3. Zpráva o činnosti komisí

3.1. Terminologická komise pracovala na meteorologickém slovníku. Práce pokračovala pomalu, protože vyžaduje mnoho času. Pro zlepšení a urychlení činnosti bude uzavřena dohoda s externím pracovníkem na výkon některých technicko-organizačních prací.

3.2. Historická komise pokračovala v přípravě " Dějin čs. meteorologie". Práce pokračuje úspěšně, řada přípravných částí je již dokončena. Na společné schůzce pracovníků z ČSR a SSR ve dnech 10.-12. srpna v Bratislavě byla zahájena účinná spolupráce s příslušnou komisí Slovenské meteorologické společnosti při SAV.

Historická komise dále dokončila nový katalog polárních září, který vyjde ve spolupráci s Československou astronomickou společností v r. 1978.

4. Zpráva o činnosti na úseku zahraničních styků

Československá meteorologická společnost při ČSAV se v r. 1977 nezúčastnila zahraničních akcí, ani nepořádala akce s účastí ze zahraničí.

5. Činnost ediční

Československá meteorologická společnost spolupracovala s Hydrometeorologickým ústavem ČSR na vydání Sborníku přednášek ze semináře k 200. výročí Klementina.

Hlavní výbor ČSMS vydal Věstník pro členy ČSMS.

2. Zpráva o činnosti Slovenské meteorologické společnosti při SAV za rok 1977

Činnosť Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV v roku 1977 riadil výbor v tomto zložení:

predseda	: doc. RNDr. F. Šamaj, DrSc.
podpredseda	: doc. RNDr. V. Peterka, CSc.
tajomník	: RNDr. J. Lukáč, CSc.

hospodár	: RNDr. B. Zák, CSc.
členovia	: prof. RNDr. J. Tomlain, CSc., RNDr. J. Iľko, CSc., doc. RNDr. J. Otruba, CSc., RNDr. Š. Petrovič, RNDr. J. Pribiš, CSc.
revízna komisia	: RNDr. E. Závodská, CSc. , RNDr. F. Heseck, CSc. a prof. J. Popálený

Činnosť Východoslovenskej pobočky SMS pri SAV so sídlom v Košiciach riadil výbor v tomto zložení:

predseda	: RNDr. J. Pribiš, CSc.
podpredseda	: P. Ďurovčík
tajomník	: Ing. A. Harbuľák
hospodár	: A. Kiovský
člen	: pplk. Š. Zuščák
revízna komisia	: Š. Svihura, V. Čierny, J. Koločík

V roku 1977 uskutočnila SMS pri SAV tieto akcie:

1. Odborné prednášky

A. Otruba	: Zvláštnosti počasia na Slovensku pri prechode teplých frontov
F. Matejka	: Niektoré výsledky štúdia vlastností termoelektrických pyranometrov
M. Ostrožlík	: Vzťahy medzi námrazou a niektorými meteorologickými prvkami
L. Pavlík	: Interdisciplinárne aspekty bioklimatológie
A. Papež	: Typy počasia a jejich použitie
D. Závodský	: Riešenie problematiky znečistenie ovzdušia vo Francúzku, Norsku a Švédsku
Kupčo	: Maximálne prietoky, ich výskyt a hodnotenie
Kaša	: Poznatky o periodickom vyprázdňovaní krasového prameňa Eteneš v Hrušove
Dulovič	: Skúsenosti zo služobnej cesty v NSR a ZSSR
J. Rak	: Skúsenosti zo služobnej cesty v USA na úseku čistoty ovzdušia
J. Pribiš	: O skúsenostiach z pobytu v sovietskej expedícii "Monsún 1977"
A. Harbuľák	: Výskyt dní s pocitom dusna v Košiciach
Čermák	: Klimatológia a čistota ovzdušia
Čermák	: Ochrana prírody a životného prostredia

2. Semináre

Dňa 25.3. 1977 uskutočnil sa na VMRS Malý Javorník odborný seminár na tému "Aktívne ovplyvňovanie mezosynoptických javov počasia" pri príležitosti osláv Svetového meteorologického dňa. Na seminári odzneli prednášky:

- F. Šamaj : K Svetovému dňu meteorológie
D. Podhorský : Návrh koncepcie ochrany poľnohospodárskych kultúr pred krupobitím
M. Prokop : Súčasný stav modifikácie počasia vo svete
Ľ. Fekeč - J. Iľko : Predpoveď krupobitia
D. Podhorský - M. Fabková : Algoritmy identifikácie nebezpečných poveternostných javov pri použití rádiolokačných metód
I. Lenharčík a kol.: Komplexné spracovanie rádiolokačnej informácie v hydrologickej službe
K. Kubíček a kol.: Vývoj čs. meteorologickej rakety pre modifikáciu konvektívnej oblačnosti
M. Fabková - J. Novák: Možnosti aplikácie vysokofrekvenčného žiarenia vo výskume vrstevnatej oblačnosti

Na seminári v Košiciach odzneli prednášky:

- Dunajský : Činnosť odboru meteorológie vo východoslovenskom kraji
Záhorský : Voda a les
Lapin : Miestna horsko-dolinná termická cirkulácia
Szabó : Matematické modelovanie výfukových plynov

3. Valné zhromaždenie Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV

Dňa 25. 3. 1977 konalo sa pri príležitosti Svetového dňa meteorológie Valné zhromaždenie SMS pri SAV, na ktorom bola zhodnotená doterajšia činnosť spoločnosti, boli zvolené nové orgány a schválený plán činnosti. Výročná schôdza sa uskutočnila tiež vo Východoslovenskej pobočke SMS v Košiciach.

4. Vedeckopopularizačná činnosť

Dňa 25. 1. 1977 boli podpísané vykonávacie protokoly na rok 1977 so Slovenskou bioklimatologickou spoločnosťou pri SAV, so SVTS- pobočkou pri HMÚ v Bratislave, pobočkou pri HMÚ v Košiciach a pobočkou pri povodí Bedrogu a Hornádu v Košiciach. Ďalej bola dňa 22.11.1977 podpísaná Dohoda o spolupráci s Komitétom SVTS pre životné prostredie.

Členovia spoločnosti zabezpečovali odborný výklad pri exkurziách žiakov na meteorologické pracoviská.

5. Zberateľská činnosť

Členovia Komisie pre zber a evidenciu meteorologických pamiatok uskutočnili cesty za ďalšími cennými meteorologickými pamiatkami, ktorými dopĺňali stálu výstavku na HMÚ v Bratislave.

6. Ostatná činnosť

Slovenská meteorologická spoločnosť pri SAV udržiavala veľmi dobré kontakty s Československou meteorologickou spoločnosťou pri ČSAV. Dvaja členovia výboru SMS sú členmi

Hlavného výboru ČSMS při ČSAV.

Úzke kontakty sú s Maďarskou meteorologickou spoločnosťou. V dňoch 16. - 19.8. 1977 uskutočnila sa v Pécsi V. maďarsko - slovenská meteorologická konferencia na tému "problémy ochrany proti krupobitiu a radarovej meteorológie", na ktorej členovia SMS pri SAV predniesli 18 referátov.

Slovenská meteorologická spoločnosť udržiavala v r. 1977 dobrú spoluprácu s Vedeckým kolégiom SAV pre vedy o Zemi a vesmíre a tiež s Komisiou pre organizáciu vedeckých spoločností pri SAV.

3. Plán činnosti Československé meteorologické spoločnosti při ČSAV na rok 1978

Plán činnosti Československé meteorologické spoločnosti při ČSAV na rok 1978 vychází z rámcového plánu ČSMS na léta 1976 - 1980, vytýčujících hlavní úkoly Společnosti, vyplývající z usnesení XV. sjezdu KSČ.

V roce 1978

Hlavní výbor

- dále upevní spolupráci se Slovenskou meteorologickou společností při SAV a s Československou bioklimatologickou společností při ČSAV, případně naváže spolupráci s jinými společnostmi
- bude usilovat o další rozšíření členské základny
- naváže styky s Meteorologickou společností NDR
- uspořádá oslavy Mezinárodního meteorologického dne
- svolá VII. Valné shromáždění ČSMS při ČSAV
- bude pokračovat ve vydávání Věstníku pro členy ČSMS

Pobočka Praha

- uspořádá jarní a podzimní cyklus přednášek v Praze
- uspořádá třídní seminář o využití družicových snímků v meteorologii
- uspořádá třídní seminář o klimatu a znečištění hlavního města Prahy
- bude pokračovat v každodenní názorné propagaci počasí v ČSSR a v Evropě na panelu ve Františkánské zahradě v Praze. Projedná a provede přemístění tohoto propagačního panelu na frekventovanější místo v nově budovaném podchodu Na Můstku

Pobočka Brno

- uspořádá 6 přednáškových večerů v Brně
- uspořádá dvoudenní seminář v Ostravě nebo Brně
- bude usilovat o další rozšíření členské základny

Historická komise

- bude ve spolupráci s obdobnou komisí Slovenské meteorologické spoločnosti pri SAV
- pokračovať ve sběru historických materiálů (památek a přístrojů)
 - pokračovat na monografii " Dějiny české a slovenské meteorologie"
 - příležitostně publikovat dílčí výsledky

Terminologická komise

- připraví explikativní meteorologický (sedmijazyčný) slovník k tisku t.j.
- provede závěrečnou odbornou revizi a případné doplnění vypracovaných hesel
 - připraví abecední seznamy hesel pro 6 použitých jazyků
 - projedná výsledky v plénu vydavatelské komise
 - připraví konečný čistopis díla

4. Plán činnosti Slovenské meteorologické spoločnosti pri SAV na rok 1978

Ústredný výbor Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV vychádzal pri zostavovaní plánu činnosti na rok 1978 z dokumentu " Návrh opatrení na skvalitnenie činnosti Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV vyplývajúcich zo záverov XV. sjazdu KSČ a KSS pre najbližšie roky ".

Hlavné smery činnosti

1. Prednášky a semináre

Ústredný výbor Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV spolu s Východoslovenskou pobočkou plánuje v r. 1978 pre svojich členov ako aj pre širokú verejnosť okolo 20 odborných a vedeckopopulárnych prednášok.

Predpokladáme, že na prednáškách sa budú podieľať aj prednášatelia z Československej meteorologickej spoločnosti pri ČSAV a zahraniční hostia.

Pri príležitosti Svetového dňa meteorológie usporiadame odborný seminár v Bratislave a v Košiciach. Ďalej usporiadame slávnostnú schôdzu pri príležitosti 25. výročia založenia Slovenskej akadémie vied.

2. Vedeckopopularizačná činnosť

- a/ vytvoríme vhodné podmienky na plnenie uzavretých dohôd o spolupráci
- b/ zabezpečíme odborný výklad pri príležitosti exkurzií na meteorologické pracoviská
- c/ pripravíme odbornopopulárne články z aktuálnych a zaujímavých problémov v meteorológii

3. Zberateľská činnosť

Komisia pre zber a evidenciu meteorologických pamiatok bude sa vo svojej činnosti zameriavať na zber, evidenciu, spracovanie a pripravovanie výstav historicky cenného meteorologického materiálu

5. Seminář v Chlumu u Třeboně

Ve dnech 6. - 8. září 1977 se konal v Chlumu u Třeboně seminář na téma " Obecná a aplikovaná klimatologie ". Seminář uspořádala Pražská pobočka ČSMS při ČSAV na počest 100. výročí narození prof. dr. Stanislava Hanzlíka, prvního profesora meteorologie a klimatologie na Karlově universitě v samostatném československém státě.

Pro informaci zájemců připojujeme krátké výtahy z jednotlivých přednášek, pokud je autoři dodali.

Otakar Zikmunda (MFF KÚ) :

Význam prof. dr. Stanislava Hanzlíka pro rozvoj meteorologie

V přednášce byly uvedeny nejdůležitější údaje ze života prof. Hanzlíka. Zvláštní pozornost se věnovala rozboru jeho vědecké činnosti a přínosu jeho prací k rozvoji moderní meteorologie.

František Rein (ÚFA ČSAV) :

Vývoj současných názorů na definici klimatu

Od padesátých let u nás užíváme definici klimatu podle Chromova, Alisova, Drozdova a Rubunštejnové. Tato definice resp. její odvozené definice byly co do posuzování měřítek jevů v šedesátých letech ovlivněny pracemi Fujity o klasifikaci vírových pohybů v atmosféře.

V roce 1973 přijala pracovní skupina pro klimatologii při konferenci ředitelů meteorologických služeb soc. zemí nové definice klimatu a přidružených pojmů. Referát konstatoval tento vývoj a činil k němu poznámky co do věcné vhodnosti zvolených definic a obsahu pojmů.

Eva Nováková (Ústav krajinné ekologie ČSAV) :

Klíma v krajinné ekologii (Obecné otázky teorie klimatu a jeho rajonizace)

Atmosféra patří k základním složkám systému přírodního prostředí. Klíma je projevem atmosféry a v ní probíhajících dějů. Charakterizuje fyzikální vlastnosti ovzduší a jeho stav v dlouhodobém režimu. Klíma ovlivňuje ostatní složky přírodního systému a je jimi také zároveň ovlivňováno.

V příspěvku byly diskutovány možné přístupy k popisu a třídění klimatu v rámci krajinné ekologie.

Ladislav Křivský (AÚ ČSAV) - Karel Pejml (HMÚ , observatoř Doksany) :

Sekulární změny sluneční aktivity, výskytu polárních září a našeho klimatu

Byl podán přehled o kolísání sluneční aktivity odvozované z přímých či nepřímých pozorování (včetně dendrochronologické metody C 14, též podle výskytu historických pozorování polárních září) a byla diskutována situace vztahu těchto faktorů ke kolísání našeho klimatu v posledním tisíciletí se zvláštním ohledem k situaci v 17. století (t.zv. malá doba ledová). Vlastní přínos obsahuje rozbor úplnějšího materiálu polárních

září včetně konstrukce sekulárních změn a předběžný pokus o porovnání s klimatem odvozeným z historických pramenů. Byla diskutována analogie známých vztahů z posledních dvou století (odvozených z exaktních pozorování) k předcházejícím stoletím.

František Smolén (Geofyzikálny ústav SAV) :

Globálne žiarenie v spektrálnej oblasti $\lambda = 625 \text{ nm}$

V príspevku bola podaná analýza toku globálneho žiarenia za červeným filtrom RG₂ v rôznych nadmorských výškách. Okrem analýzy časovej a priestorovej variácie uvedenej charakteristiky, získané výsledky sú vzťahované k celkovému toku globálneho žiarenia a žiarenia oblohy. V príspevku bolo tiež poukázané na podiel difúzného žiarenia v oblasti vlnových dĺžok $\lambda = 625 \text{ nm}$ a $\lambda = 625 \text{ nm}$.

Eva Závodská (Geofyzikálny ústav SAV) :

Vplyv oblačnosti na globálne ultrafialové žiarenie

V príspevku boli zhodnotené účinky oblačnosti na globálne ultrafialové žiarenie v Bratislave na Kolibe za r. 1975 a 1976.

František Nekovář (PF České Budějovice) :

Některé zvláštnosti jihočeského klimatu

1. Příklady typických teplotních inverzí v oblastech uzavřených údolí a kotlin
2. Oblasti výskytu föhnu na Šumavě, ev. na úpatí Brd a jejich vliv na jednotlivé klimatické činitele
3. Vliv rybníčních ploch na podnebí jižních Čech (na poměry teplotné, srážkové, na výpar a na hodnoty refrigerace
4. Typičnosť návětrných a závětrných počeh Šumavy a Novohradských hor
5. Některé klimatické zvláštnosti "městského klimatu" Českých Budějovic a "vysokohorské" Kletě.

Ján Tomlain (PF UK Bratislava) :

K charakteristike suchých a vlhkých oblastí ČSSR

Pri optimálnych podmienkach rastu poľnohospodárskych plodín sa výpar z povrchu pôdy približuje k potenciálnemu výparu, t.j. maximálne možnému výparu v daných klimatických podmienkach z pôdy obsahujúcej dostatok vlahy.

Vychádzajúc z údajov potenciálneho a skutočného výparu z povrchu pôdy príspevek pojednáva o zvláštnostiach ročného chodu niektorých charakterisík zavlaženia v hlavných klimatických oblastiach ČSSR.

Juraj Šoltís - Štefan Petrovič (HMÚ Bratislava) :

Porovnanie prúdenia vzduchu, teploty vzduchu, slnečného svitu a atmosférických zrážok na Chopku a v Brezne

Porovnaním prúdenia vzduchu, teploty vzduchu, slnečného svitu a atmosférických zrážok za 7 vybraných situácií (4 cyklonálne Wc, Ec, B, C a 3 anticyklonálne Wa, Ea, A)

podľa 10-ročných pozorovaní sa prejavil vplyv terénu na príbeh zmieny klimatických prvkov. Vybrané situácie predstavujú 47 % dní v roku. Porovnanie situácií sa zakladá na štvrtročných priemeroch. Pri situáciách s prúdením boli charakteristiky klimatických prvkov v oboch lokalitách podobné, pri pokojnejších situáciách sa uplatnili zostupné prúdy do doliny a charakteristiky klimatických prvkov boli rozdielne.

Pavel Prošek (PF WEP Brno) :

Teplotní typizace Pavlovských vrchů a její kartografické znázornění

Pro teplotní typizaci Pavlovských vrchů bylo použito vybraných charakteristik denního chodu teploty (hodnota denního vzostupu a nočního poklesu teploty, průměrné denní maximum teploty a čas jeho výskytu, průměrné denní minimum teploty a pravděpodobnost minimální teploty $\approx 0^{\circ}\text{C}$ v přechodných ročních obdobích) získaných jednoročním terénním měřením. Typizace byla provedena zvlášť pro jarní, letní a podzimní měsíce, což umožnilo vystihnout změny uvedených teplotních charakteristik v průběhu roku. Metodickým základem práce bylo zjištění korelačních vazeb uvedených teplotních charakteristik na základních geometrických parametrech reliéfu a jejich vyjádření regresními vztahy, případně izopleťmi. Podstatou kartografického znázornění uvedených vztahů bylo určení mezí normality použitých charakteristik v závislosti na expozici, jejich vymezení do měřnicové mapy a označení pomocí příslušného značkového klíče.

Václav Lednický (HMÚ Ostrava) :

Promrzání půdy v podmínkách Brna

V předloženém příspěvku bylo zhodnoceno promrzání půdy v Brně na základě 50 leté pozorovací řady. Promrzání bylo stanoveno pomocí grafické metody pro jednotlivé dekady zimních měsíců. Při tom byla názorně ukázána možnost využití údajů o půdních teplotách pro potřeby nejen zemědělství, ale i stavebnictví. Zároveň ukázala další možnosti využívání údajů, které dosud nebyly využívány v celé šíři.

G. Murínová - M. Ostrožlák (Geofyzikálny ústav SAV) :

Závislosť tlaku vodnej pary od poveternostnej situácie v oblasti Bratislavy

V príspevku boli uvedené vzťahy medzi tlakom vodnej pary a poveternostnou situáciou v Bratislave. Pri štúdiu boli použité údaje hodinových hodnôt tlaku vodnej pary na Trnavskej ceste a na Kolibe z obdobia 1956 - 1965, určené pomocou psychrometrických tabuliek z termografických a hygrogafických vyčíslení. Na posúdenie cirkulačných pomerov bola použitá typizácia Končeka a Reina.

Antonín Papež (ÚFA ČSAV) :

Synoptické typy při vydatných letních srážkách v Praze

Vydatné srážky se vyskytují při určitých synoptických typech počasí. Pod pojmem synoptický typ rozumíme takevů typ počasí, který má trvání několik hodin nebo až několik

dní a vyznačuje se vyhraněným charakterem (např. přechod studené zvrtněné fronty, teplé západní proudění a pod.). Jsou zkoumány srážky v Fraze od poloviny dubna do října v létech 1961 až 1966. Vydatné srážky uvažujeme takové, při nichž spadlo bez přerušení 6 a více mm a při lijácích více než 3 mm v několika minutách. Ze získaných údajů pak odvodit, kdy možno očekávat vydatnější srážky na Prahou.

Vilibald Kákos (HMÚ Praha) :

Sucha v létech 1971 - 1974 a v roce 1976

Statistickým rozbohem 100 leté srážkové řady v Čechách (od r. 1876) a 125 leté odtokové řady na Labi v Děčíně (od r. 1851) se ukazuje, že vleklé čtyřleté sucho 1971 - 74 charakterizované srážkovým a odtokovým deficitem, se zařadilo mezi jevy výjimečné s pravděpodobností opakování menší než 0,05. Také sucho ve vegetačním období (duben - září) 1976 charakterizované modifikovaným Langovým faktorem (podílem průměrných srážek k průměrné teplotě daného období) bylo možno zařadit mezi případy řídké, zatímco z hlediska odtoků byla situace mnohem příznivější. V závěru referátu byly diskutovány současné možnosti předpovídání suchých období.

Jitka Hrdá (HMÚ Praha) :

Poznátky ze statistického zpracování imisních hodnot

Poznání statistických vlastností souborů měřených škodlivin je základem pro objektivní analýzu a prognózy vývoje imisních situací. Odvozené teoretické modely pro popis zákonitostí imisních veličin musí být ověřovány a korigovány skutečností. Na příkladech byl ukázán postup použitý u nás.

Jiří Förchtgott (HMÚ) :

Klimatologické tendence na Ostravsku a Opavsku

Systematické snižování slunečního svitu na Ostravsku a Opavsku hluboko pod dlouhodobý průměr a současné změny režimu srážek v posledních desetiletích možno považovat za indikátory zhoršování klimatu v celé oblasti a to působením rostoucích nepříznivých vlivů Ostravy, Třince a průmyslových zdrojů z polské strany. Mimořádně nepříznivé tendence možno vysvětlit interferencí přirozeného oblastního cirkulačního systému našich horských oblastí s rostoucí kontaminací přízemní vrstvy ovzduší průmyslovými odpady, zvláště prachem a teplem. Klasické klimatologické podklady v těchto podmínkách selhávají v souvislosti s každým dlouhodobým plánováním pro danou oblast.

Josef Keder (HMÚ - Obs. Tušimice) :

Pokus o zhodnocení stability v mezní vrstvě na základě sodarových měření

Sodar umožňuje sondáž mezní vrstvy atmosféry pomocí akustických vln. Podmínky rozptylu akustických vln v turbulentní atmosféře se mění podle charakteru teplotního zvrstvení. Různým stabilitním poměrům odpovídají různé typy záznamu odraženého akustického signálu. Sodar umožňuje nepřetržité monitorování poměrů v mezní vrstvě v reálném

čase. Záznamy sodaru umožňují stanovit dobu začátku, trvání a ukončení období s určitými podmínkami stability, jakož i výšku vrstev se stabilním zvrstvením. Uvádí se časový chod podmínek stability za období únor 1976 – březen 1977. Sodarové záznamy byly konfrontovány s jinými meteorologickými daty, zejména aerologickými.

Josef Štekl – J. Partyka (HPÚ) :

Provozní zakres mapy mezní vrstvy a možnosti jejího využití

Výběr parametrů přímo měřených a odvozených, které mají zásadní význam pro popis struktury mezní vrstvy. Zvolené schema zakresu vybraných parametrů. Hrubé rysy strojových algoritmů. Možnost využití vybraných parametrů mezní vrstvy pro předpověď dohlednosti a výšky vrstevnaté oblačnosti. Možnosti dalšího využití.

Evžen Quitt (Geografický ústav ČSAV) :

Vliv geografických faktorů na utváření mezní a přízemní vrstvy atmosféry

Klimatologickou analýzu mezní vrstvy je možno provádět i nepřímou. Jde především o posouzení možností působení jiných veličin (reliéfu aktivního povrchu) na utváření mezní vrstvy. Nejzávažnější vliv na strukturu mezní vrstvy má reliéf terénu. Proudění v mezní vrstvě atmosféry a jeho turbulenci ovlivňuje výrazně zvlnění terénu t.j. jeho vertikální členitost. Podle předpokládaného vlivu na strukturu proudění v mezní vrstvě atmosféry jsme hodnoty výškové členitosti reliéfu rozdělili do čtyř intervalů. Strukturu klimatických poměrů za určité synoptické situace ovlivňuje velmi výrazně i typ reliéfu. Z hlediska možností ovlivnění teplotní stability jsme proto posuzovali vhloubené geomorfologické jednotky, obklopené ze všech stran vyšším reliéfem. Záleželo zde na rozlehlosti a relativním převýšení reliéfu obklopujícího ploché dno. Na základě posouzení vlivu reliéfu na formování mezní vrstvy atmosféry bylo v ČSSR vymezeno 7 hlavních mezo-klimatických typů. V každém z nich pak byly vymezeny plochy s možným působením vybraných druhů aktivního povrchu na strukturu přízemní resp. i spodní části mezní vrstvy.

Jan Munzar (Geografický ústav ČSAV)

Tepelné znečištění atmosféry průmyslem v ČSSR

V návaznosti na hodnocení tepelného znečištění atmosféry v zahraničí byl proveden výpočet tepelného znečištění v ČSR na příkladu vybraných závodů průmyslové oblasti na Ostravsku a na Mostecku. Označíme-li roční úhrn globálního záření v r. 1974 na Mostecku 100 %, pak množství tepla uvolňovaného do okolního prostředí v areálu Chemických závodů čs. – sovětského přátelství v Záluží v témže roce činilo více než čtyřnásobek této hodnoty. Analogicky pro Ostravu – areál Vítkovických železáren Klementa Gottwalda – činilo množství antropogenního tepla rovněž více než čtyřnásobek ve srovnání s globálním zářením na Ostravsku. Pokud jde o roční chod, činí na Mostecku v létě produkce antropogenního tepla přibližně dvojnásobek, v zimě až dvacetinásobek hodnot globálního záření.

Jan Procházka (HMÚ Praha) :

Inverze teploty vzduchu v přízemní vrstvě atmosféry

Pro projekci a výstavbu nových sídlišť, průmyslových závodů a rekreačních zařízení byl požádán náš ústav o údaje o inverzi teploty v přízemní vrstvě atmosféry. V první polovině tohoto roku provedl náš ústav - pracovníci KIS - 48 terénních měření inverzí pomocí minimálních teploměrů v různých hlubokých údolích a v různě orientovaných údolích. Relativní rozdíly výšek svahů, na kterých byly instalovány ve 2 m nad zemí minimální teploměry, byly 48 až 295 m. Přednáška byla zaměřena na výsledky měření.

Tatjana Hurtaľová (Geofyzikálny ústav SAV) :

Vplyv oblačnosti na denné zmeny turbulentného toku tepla v nížinách a horských oblastiach

Práca obsahovala výsledky štúdia denného chodu turbulentného toku tepla ako aj jeho sezónnych variácií v prízemnej vrstve atmosféry v nížinách a horských oblastiach na Slovensku. Sleduje sa, do akej miery vplýva na dennú amplitúdu turbulentného toku tepla oblačnosť. Pre výpočet turbulentného toku bola použitá metóda Obuchova a Monina. Boli spracované výsledky gradientových meraní v Mlyňanoch a na Skalnatom Plese.

Otto Šebek (HMÚ Praha) :

Biometeorologie člověka z hlediska Světové meteorologické organizace

Světová meteorologická organizace v poslední době klade důraz na biometeorologii člověka, hlavně ve své speciální komisi Special Applications of Meteorology and Climatology. Budou komentovány některé výsledky z průzkumné akce SMO a návrhy činnosti v tomto oboru, který je zatím v ČSSR v meteorologii - klimatologii poměrně v pozadí a je více rozvíjen v medicíně.

J. Matoušek - Z. Šebesta (Výzkumný ústav balneologický Mariánské Lázně

Některé normativní požadavky na čistotu ovzduší a klima přírodních léčebných lázní

V úvodu poukázali autoři na význam vhodného životního prostředí pro přírodní léčebné lázně, zejména pak z hlediska léčby tzv. civilizačních chorob. V referátě byly dále podány základní informace o normativních požadavcích na čistotu ovzduší a klima přírodních léčebných lázní v ČSSR, Polsku, NDR a NSR, které mohou posloužit meteorologům, postavených před úkol, posoudit klima lázeňského místa, nebo v rámci územního plánování zhodnotit event. očekávané vlivy nebo dopady budoucí realizace některých projektů v blízkém, ale někdy i relativně velmi vzdáleném okolí lázní na stávající klima a čistotu ovzduší určitého lázeňského místa. Článek si mimo j. kladl za cíl zdůraznit, aby otázky ochrany ovzduší a klimatu přírodních léčebných lázní byly obecně posuzovány mnohem přísněji než dosud.

V. Květen - J. Matoušek - Z. Šebesta (Výzkumný ústav balneologický Mariánské Lázně) :
Poznatky z bioklimatologických průzkumů některých lokalit pro výstavbu
lázní na Moravě

V práci byly shrnuty poznatky z bioklimatologických průzkumů některých lokalit pro výstavbu lázní na Moravě. Autoři poukázali na obtížnost a složitost úkolů, spojených s vyhledáváním vhodných lokalit pro umístění přírodních léčebných lázní, zejména s ohledem na značnou koncentraci antropogenní činnosti v dané oblasti. Vyzvedli nezbytnost multifaktoriální analýzy současného stavu i perspektivního vývoje životního prostředí v dané oblasti. Tato analýza přesahuje přitom daleko rámec bioklimatologie, i když bioklimatologická hlediska mají zde primární postavení. Popsali a diskutovali použitou metodu průzkumu, použitelnost klimatických dat pro daný účel a způsob hodnocení získaných podkladových materiálů.

6. Informace o materiálech ze zpracování 200 leté řady pozorování na Klementinu

Hydrometeorologický ústav Praha vydal v r. 1977 výsledky zpracování 200 leté řady pozorování observatoře Praha -Klementinum. HMÚ má ještě k dispozici větší počet tohoto díla a žádá proto členy ČSMS o sdělení s. dr. Jírovskému, které instituce by mohly toto dílo využít.

Kromě toho jsou v HMÚ Praha u s. dr. Jírovského ještě k dispozici ve 3 exemplářích tabulky

- 1 A denní průměr teploty, rel a abs. četnost
- 1 B průměr denní max. teploty a abs. četnost
- 1 C průměr denní minimální teploty a abs. četnost

- 2 A podmíněná relativní četnost směru větru
- 2 B podmíněná relativní četnost rychlosti větru

- 3 podmíněná rel. četnost srážek a oblačnosti

- 4 A srážky - rel. četnost měs. úhrnů
- 4 B srážky - rel. četnost denních úhrnů v dekadách
- 4 C srážky - podmíněná rel. četnost měsíčních úhrnů a směru větru

- 5 A relativní vlhkost - rel. četnost denní hodnoty ve 14 hodin
- 5 B relativní vlhkost - podmíněná rel. četnost s max. teplotou

- 6 A oblačnost - rel. četnost ve 14 hodin
- 6 B oblačnost - podmíněná rel. četnost ve dnech beze srážek
- 6 C oblačnost - podmíněná rel. četnost vzhledem ke směru větru

HMÚ Praha zajistil také překlad a vydání poznámek z klementinských pozorování 1775 - 1839. Tento překlad je k dispozici v knihovně HMÚ.

7. Informace o zahraničních odborných meteorologických časopisech, docházejících na pracoviště v Praze

a/ Knihovna Hydrometeorologického ústavu

Anglie	Quarterly Journal Royal Meteorological society Weather
Francie	La météorologie
Holandsko	Agricultural Meteorology
NSR	Beiträge zur Physik der freien Atmosphäre
Rakousko	Archiv für Meteorologie, Geophysik und Bioklimatologie Serie A Archiv für Meteorologie, Geophysik und Bioklimatologie Serie B Wetter und Leben
USA	Bulletin of the American Meteorological Society Journal of the Atmospheric Science Meteorological and Geostrophysical Abstracts Transaction of the ASAE Weatherwise
Švédsko	Tellus - a quarterly Journal of Geophysics

b/ Universitní knihovna

Rakousko	Archiv für Meteorologie, Geophysik und Bioklimatologie Serie A Archiv für Meteorologie, Geophysik und Bioklimatologie Serie B
----------	--

c/ Knihovna Ústavu fyziky atmosféry ČSAV

Anglie	Atmospheric Environment Journal of Aerosol Science Quarterly Journal of the RMS
Japonsko	Journal of the Meteorological Society of Japan
Švédsko	Tellus
Holandsko	Boundary Layer Meteorology
USA	Journal of the Air Pollution Control Assoc. Journal of Applied Meteorology Journal of Atmospheric Sciences Meteorological and Geostrophysical Abstracts Monthly Weather Review

Výměnou dostává knihovna ÚFA ČSAV

Kanada	Atmosphere
Austrálie	Journal of the Australian Meteorological Society
Švýcarsko	Bulletin WMO
Japonsko	Collected Papers on Science of Atmosphere (nepravidelně) Contributions from the Inst. of Low Temperature Sci.(nepravidelně)

d/ Knihovna katedry meteorologie, Přírodovědecká fakulta UK

Anglie Quarterly Journal Royal Meteorological society
USA Monthly Weather Review
Journal of Atmospheric Sciences
Švédsko Tellus

8. Zprávy sekretariátu

V roce 1977 z řad členů ČSMS odešli:

Ing. Miroslav Novotný	zemřel 2. března 1977
Vladimír Karský	zemřel 1. dubna 1977
doc. Ing. Bohuslav Kešner	zemřel 1. října 1977

Nově byli přijati členové:

čestný člen akademik F. F. Davitaja z Gruzínské akademie věd
Ing. František Gregar
Alžběta Otrubová, prom. fyz.
Ing. Václav Richter

V roce 1978 se významného životního jubilea dožívají :

22. ledna	Ing. Vladimír Krečmer, CSc.	50 let
27. ledna	doc. RNDr. Antonín Mrkos, CSc.	60 let
29. ledna	RTDr. Ing. Pavel Hruběš	75 let
26. února	Miroslav Procházka	50 let
13. dubna	RNDr. Antonín Vesecký	70 let
15. dubna	RNDr. Mojmír Prokop	50 let
11. června	Josef Meduna	70 let
8. července	František Konečný	75 let
15. července	RNDr. Václav Jírovský	50 let
16. srpna	Dr. Emil Veselý	75 let
6. října	Josef Kytar	50 let
18. prosince	Jiří Kaše	50 let
27. prosince	doc. Ing. Ignác Uhrecký, CSc.	50 let
30. prosince	Karel Pejml	60 let
30. prosince	Jaroslav Lochman	50 let

Všem jubilantům přejeme dobré zdraví, dobrou pohodu a hodně osobních a pracovních úspěchů.

Životné jubilea členov SMS v roku 1978

1. júna	prof. Ján P o p á l e n ý	60 rokov
4. októbra	doc. RNDr. František S m o l e n , CSc.	50 rokov

Blahoželáme.

Exkurse observatoře na Milešovce

ktorou plánovala ČSMS na 3. čtvrtletí r. 1977 se neuskutečnila pro malý počet zájemců.

K Věstníku přikládáme složenku na zaplacení členského příspěvku na r. 1978 ,
případně i za předcházející období. Těm členům, kteří již členský příspěvek na
r. 1978 vyrovnali, složenku nezasíláme.

-o-o-o-o-